

Gamle tyrkere i Danmark:

Det er ikke sjovt

Anmeldelse af Knud Vilby

Lndvandrere bliver også gamle. Og hvordan får de det så? Anika Liversage og Vibeke Jakobsen fra SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, har talt med og set på data omkring den gruppe af tyrkere, der kom til Danmark omkring 1970. De var mænd, men mange fik senere også familie hertil, og undersøgelsen omfatter også kvinderne, deres hustruer.

Det er en nøgtern, grundig og indsigtsgivende undersøgelse, der også fortæller meget om de udfordringer nye grupper af indvandrere – og samfundet – vil komme til at stå overfor.

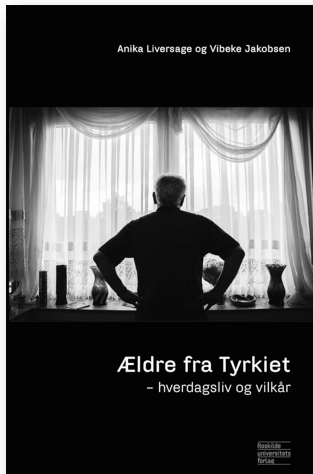
De tyrkiske mænd, der kom til Danmark omkring 1970, er i dag folkepensionister. Men en del har været udenfor arbejdsmarkedet længe før den formelle pensionsalder. De knoklede hårdt, og det sled på dem. Det, der i fagtermen hedder ”arbejdsbetingede helbredsproblemer”, medførte, at mange af dem endte med sygdom og skavanker og forskellige former for overgangsydelser allerede længe inden den formelle pensionsalder.

De var unge, da de kom, og de ventede typisk en del år, inden de giftede sig eller fik råd til at få deres kone herop, hvis de allerede var gift. Mens de selv, især tidligt i perioden, havde relativ god tilknytning

til det ufaglærte arbejdsmarked, fik kvinderne det typisk ikke. Kvinderne fik også endnu dårligere sprogkunderskaber end mændene. En del var analfabeter hjemmefra og havde meget svært ved at lære. Og undersøgelsen fortæller om kvinder, der, selv efter 30 år i Danmark, stort set ikke taler dansk.

Mange havde en oprindelig drøm om, at opholdet i Danmark skulle være midlertidigt. De skulle spare op, og så skulle de hjem til Tyrkiet igen. Sådan gik det ikke af mange grunde. Som oftest er børnene her, og en beslutning om pensionsbosætning i Tyrkiet vil betyde stor afstand til børn og børnebørn. Der er også økonomiske grunde. Alderdommen er i Danmark, selv om det ikke var meningen.

Og alderdommen er ofte præget af dårlig økonomi. Regeringen vil jo ikke snakke fattigdomsgrense, men det gør undersøgelsen heldigvis alligevel med udgangspunkt i OECD's definition. 17 % af de 65-74-årige tyrkiske mænd og 45 % af de 65-74-årige tyrkiske kvinder er fattige. En af de regler, som få danskere kender, er reglen om brøkpension. Det kræver 40 år i Danmark at optjene fuld folkepension, og det er én af hovedforklaringerne på, at kvinderne er mere fattige end mændene. De

Anika Liversage og Vibeke Jakobsen:
Ældre fra Tyrkiet – hverdagsliv og vilkår.
 264 sider. Kr. 269,- (billigere som E-bog).
 Roskilde Universitetsforlag.

har måske kun været her 25 eller 30 år, og det betyder en stærkt reduceret folkepension. Da kvinderne typisk næsten heller ikke har været på arbejdsmarkedet, er der heller ikke lidt ATP eller andet ekstra. Enken har det typisk meget svært.

Undersøgelsen er en kombination af register- og dataanalyser og kvalitative interviews. Der kommer ikke dramatiske og chokerende nye oplysninger frem, men meget solid dokumentation for, at mange ender med et ganske ensomt, vanskeligt og – økonomisk set – fattigt liv. For mange er den årlige lange ferie i Tyrkiet et højdepunkt, og har de ikke råd til den, er det rigtig slemt. Ferien i sig selv er dog heller ikke altid uproblematisk. Tyrkiet og den landsby, de rejste fra for snart 50 år siden, er ikke længere den samme. Og der opstår nogle følelser af ikke rigtigt at høre hjemme hverken her eller der.

Nu er det jo ikke kun indvandrepensionister, der kan romantisere gode gamle dage, men familie- og kulturændringer slår her ekstra hårdt. Det er for eksempel en gammel tyrkisk tradition, at de unge tager sig af forældrene, når de bliver gamle, og plejehjem er en absolut hadet nødløsning. Men den danske virkelighed er anderledes, børnene har travlt. De har deres egne problemer, nogle lever langt væk, og en

del gamle føler sig mere eller mindre svigtede af deres børn. Andre forstår forandringerne, men er alligevel vemodige. Forandringerne sker i øvrigt også i Tyrkiet, men meget langsommere.

Nogle problemer vil kunne genkendes blandt dårligt stillede ensomme etnisk-danske gamle, men andre er meget klart værre for de gamle tyrkere. For nogle er det økonomisk fattigdom, kombineret med isolation (også sproglig) og store afstande – både til det gamle aktive liv og til drømmene, der var en gang.

De gamle tyrkere er den første store gruppe arbejdsindvandrere i nyere tid. Senere er kommet mange andre, som vil få tilsvarende problemer. Bogen understreger om noget, hvor vigtig ikke mindst den sproglige integration er. Det er fint at bevare drømmen om tilbagerejse, men ofte er der ingen vej tilbage, og så skal den sidste del af livet kunne leves med værdighed og fællesskab her.

Planlæggere og sagsbehandlere på integrationsområdet vil gøre klogt i at få læst bogen og dens konklusioner.